

135 години

държавна статистика в България

Този брой на сп. „Статистика” е посветен на годишнината на българската държавна статистика. За своите 135 години българската статистика се превърна в институция, която утвърждаваше държавността на страната и с числата от своите изследвания написа нейната история. Във всички периоди от своето съществуване, в своята работа държавната статистика на България се стремеше към обективност и вярно отразяване на социално-икономическото развитие на страната. Статистиците от различни поколения с чувство на отговорност създаваха необходимата информация за управлението на държавата, съзнавайки, че и от тях зависи образът на България пред света. В своето развитие държавната статистика измина сложен и труден път, изправена както винаги пред нови и нови предизвикателства.

Преломен момент в работата на държавната статистика настъпи в началото на 90-те години на миналия век с навлизането на персоналните компютри. Постепенно, а след това с все по-ускорени темпове методологията, обработката и анализът на информацията се оказаха върху бюрото на експерта статистик. Буквално беше съкратен и минимизиран пътят между методологията, обработката и анализа на статистическата информация. Наред с това веднага възникна и друг проблем - драстичната необходимост от решаването и дефинирането на познавателни задачи с обществена значимост. На практика се оказа, че хардуерът и софтуерът изпревариха в значителна степен компетентността на специалистите и експертите. И погледнато в този аспект, статистиката все още не успява да задоволи глада от навременна, точна и общественозначима аналитична информация. Какъв е изходът? Стана пределно ясно, че обемът на знанията трябва да се разшири. Все повече се налага изводът, че ученето

през целия живот е задължително. Известно е, че когато експертът не обновява своите знания непрекъснато, след пет години той няма да притежава необходимата квалификация, за да изпълнява качествено служебните си задължения. Без постоянно обновяване и разширяване на общата култура няма да се успява в работата със статистическата информация, когато тя се създава, анализира и представя на потребителите в най-удобния и практически полезен за тях вид. Ще успяват тези, които са уникални със своите знания, въображение и способности.

Сега, 135 години след своето създаване, държавната статистика на България е в динамичния свят на глоболизиращата се икономика и политика. Преди още България да стане член на Европейския съюз, Националният статистически институт съвсем целенасочено и отговорно започна своето сътрудничество с Евростат и другите държави - членки на Европейския съюз. От началото на 90-те години постепенно започна внедряването на европейската методология в статистическите изследвания. На практика във всички регулярно провеждани статистически изследвания настъпиха трайни и значими промени. Появиха се и много нови изследвания. Тези промени са в съзвучие с процесите на глобализация, с нарастващите изисквания за нова по вид и качество статистическа информация.

В този аспект на дневен ред отново са политиките, свързани със статистическата грамотност, с покриването на белите полета между статистическата работа и потребностите на обществото. Статистиката трябва да бъде по-прозрачна и разбираема. Тя трябва да се освободи от представата за елитарност. Това, което е разбираемо и ясно, практично и полезно, се превръща в необходимост. Погледнато в този аспект, работата на статистиците може да бъде оценена по достойнство и престижът на институцията в общественото пространство да нарасне. И тук се налага един тривиален извод: самите статистици трябва да бъдат достатъчно грамотни, за да могат да обяснят, култивират и разпространяват статистическото мислене в обществото. В този смисъл може да се изтъкне историческата истина: богатството и оръжието са власт, но умението да създаваш, притежаваш и използваш информация също е власт. Това е парадигмата на новия модерен и глоболизиращ се свят.

В съвременните общества водеща е ролята на статистиката при създаването и координирането на информационните потоци (регистри и административни източници на информация). На тази основа се създават числата, за които Гьоте е казал, че „не управляват, но показват как трябва да се управлява”. Статистиката трябва да има активна роля при създаването на електронно управление, разработването на

информационни системи, разкриването на нови методи за синтезиране, екстрахиране и получаване на информация, която е необходима за управлението на държавата.

Очертава се значимата роля на статистиката като: инструмент при управлението на различни сектори на икономиката; изпълнение на регламенти в секторите на икономиката; решаване на казуси в сферата на образованието; защита на гражданските права и предотвратяване на случаите на дискриминация; инициативи за промяна на законодателни актове, свързани с административните записи. Причината за тези възможности е ясна: статистиката е особено сензитивна по отношение на необходимостта от информация на всички равнища. Нещо повече, именно статистическият подход на мислене ще наложи в недалечното бъдеще и появата на виртуалното работно място като съчетание от три ключови момента: висока степен на образование; печеливша бизнес ориентация; непрекъснато усъвършенстване на уменията.

В момента Националният статистически институт е в процес на внедряване на нова реформа с ключовите фундаменти устойчивост и доверие към работата на институцията. Това означава развитие в посока на: промяна на статистиката като бизнес процеси; спазване на тематиката на европейските програми; утвърждаване на статистика като методолог, анализатор и консултант; промяна в статута на служителите; агрегиране на капацитет в по-малки звена; споделяне на отговорности; сцепление между националната и международната статистика.

Бъдещето на статистиката може да се дефинира като съчетание на информационни технологии с иновативно статистическо мислене. Закъснението за адаптация, внедряване и култивиране на ново мислене означава пропадане и непрекъснато състояние на стрес от необходимостта да бъдем в ролята на догонвачи. Нека продължим с увереността, че Националният статистически институт ще бъде необходимата държавна институция за развитието на Република България.

18.07.2015 г.

София

Д-р Богдан Иванов Богданов

Заместник-председател на НСИ